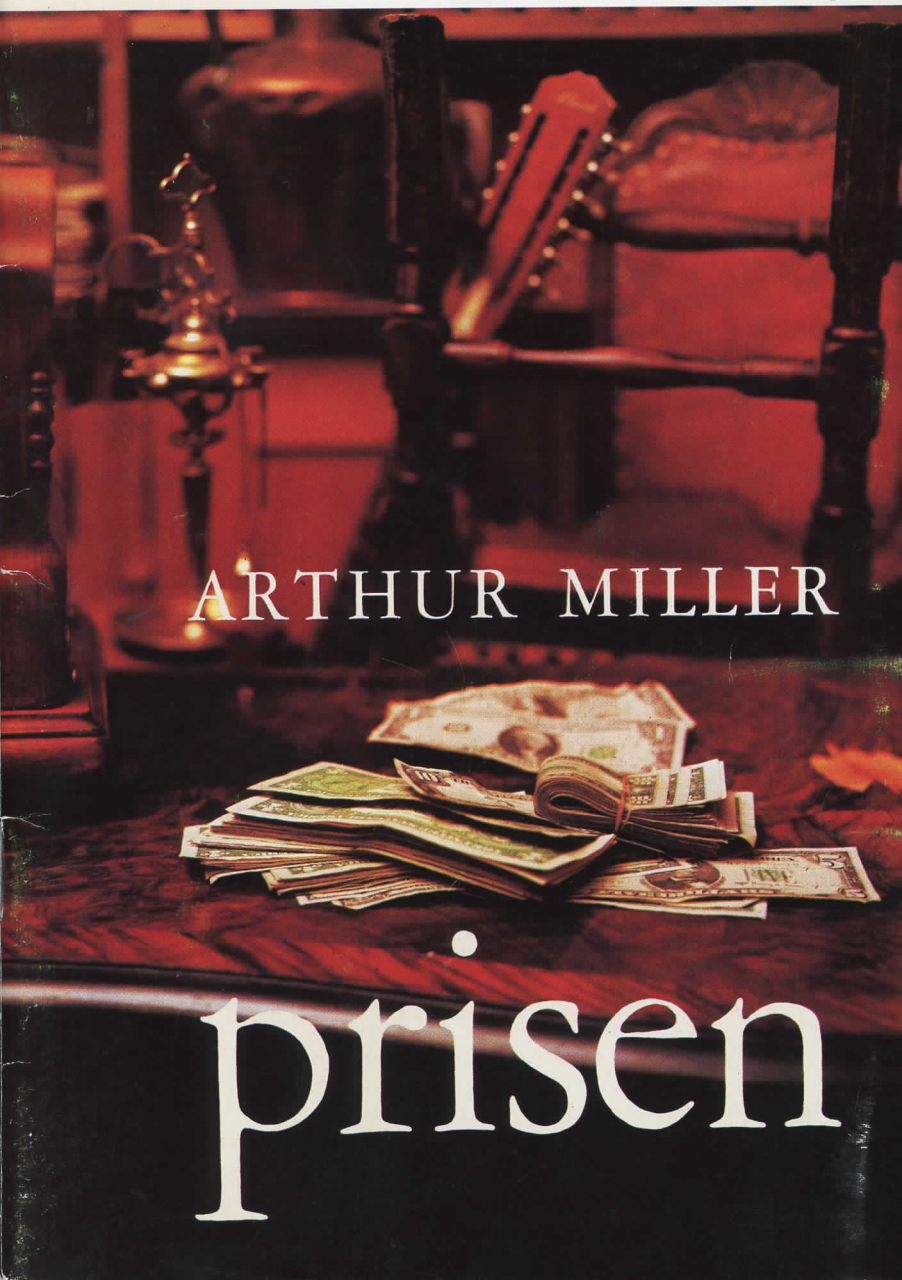

5 1969

Premiere

tidsskrift for TEATRET DEN NATIONALE SCENE

ARTHUR MILLER

•
prisen

Premiere

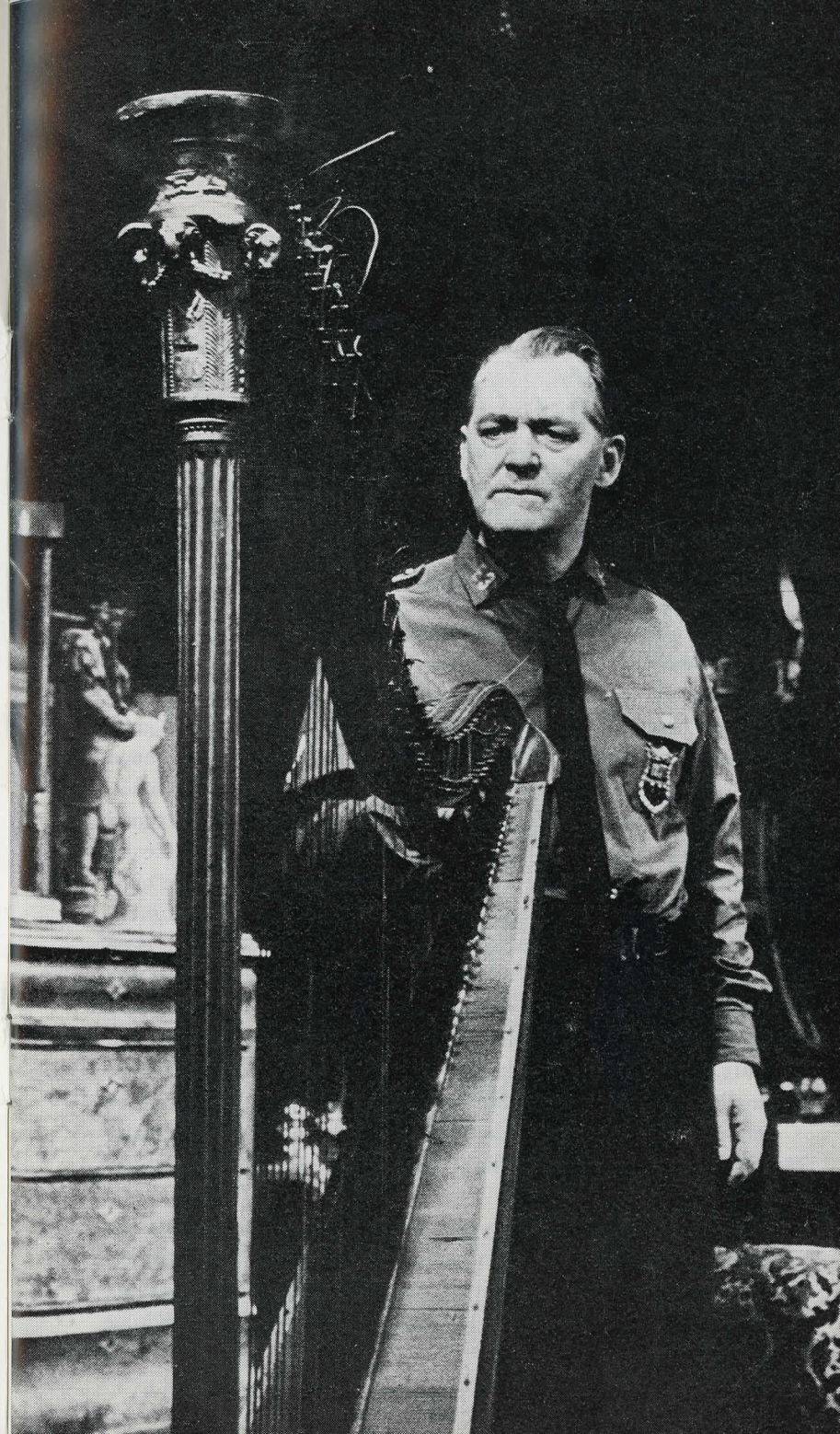
Tidsskrift for TEATRET DEN NATIONALE SCENE

Ansvarlig utgiver: Knut Thomassen Redaktør: Sven Henning
Grafisk formgivning: Johan Kippenbroeck Trykk: A.s John Grieg,
Bergen Fotos: Schönfelder.

Abonnement for teaterabonnenter kr. 12,50 pr. år. Andre kr. 15,
Løssalg kr. 2, /2,50. Annonsepris kr. 5000, pr. helside pr. år.

Utgis 10 ganger pr. år
av Den Nationale Scene, Bergen.

Redaksjonens adresse:
Postboks 65, 5001 Bergen.

av dårlig brennevin, endeløs halvsoving foran TV-skjermen, billige snackbarer, skitne kinoer og undergrunnsstasjoner bråkete og støvete bygater og dårlige konfeksjonsklær. Hele denne grå tilværelsen står i tragisk kontrast til de idealer samfunnet innprenter dem: ungdom, skjønnhet, rikdom, popularitet, suksess, personlighet og sjarmerie. Disse idealer skaper en konflikt både i dem selv og millioner av andre mennesker, og resultatet blir at de mister respekten både for seg selv og andre. Solidariteten forsvinner og istedenfor å arbeide sammen med mennesker som tilhører ens egen klasse, betraktes de som hindringer på veien mot den tilværelse reklameverdenen forespeiler en. Esther avskyr billige restauranter av frykt for at en eller annen politikonstabel skal komme bort og sette seg ved bordet deres og snakke om gamle dager.

Menneskene blir ensomme og kontaktløse, og etter hvert som man eldes og håpet om egen lykke og suksess forsvinner kommer følelsen av meningsløshet. Og nettopp de krefter som har bidradd til å skape ensomheten og den manglende solidariteten, utnytter den videre for sine formål. Mangelen på samhørighet med likesinnede er det beste bevis på at det fremdeles er berettiget å snakke om en klassemessig inndeling av samfunnet og en naturlig konflikt mellom disse klasser. Men selv om solidariteten mangler på samfunnsplanet, er ikke fremdeles familien som institusjon bygget på denne verdi? Miller mener nei. I «Prisen» viser han hvorledes solidariteten på det mindre gruppeplan også er ødelagt. Når Victor og Walters far forteller moren at han er gått konkurs, så kaster hun opp.

Walter, motelegen, representanten for konkurransesamfunnets ideal, har nådd denne erkjennelse: «Er det sant det at noen-ting falt fra hverandre? Var vi virkelig blitt oppdradd til å stole på hverandre? Vi var blitt innprentet at vi måtte ha suksess, ikke sant? Hvorfor tror du ellers han hadde respekt for meg og ikke for deg? Hva var det som falt fra hverandre? Var det noe som kunne falle fra hverandre? Var noen glad i noen her? Da han hadde bruk for henne, bare brakk hun seg. Og da du hadde bruk for ham, lo han. Det som var uutholdelig her var ikke det som falt fra hverandre, men at det aldri hadde vært noe samhold her. Det verste var ikke at det ikke var noen nåde. Det var at det ikke var noen kjærlighet. Det fantes ikke noen lojalitet. Det var nettopp det uutholdelige.»

Der hvor samfunnets menneskesyn ikke er bygget på solidaritet, vil også solidariteten innen familien bryte sammen, og i likhet med samfunnet reduseres til et økonomisk arrangement. Men gir ikke iallfall en økonomisk trygghet muligheter for individuell frihet og selvrealisering? Økonomisk trygghet er en verdi i seg selv, men Miller viser at vi må betale en temmelig høy pris i det økonomiske system vi lever under. Mistanksomhet er en del av denne prisen. Ingen kan forstå at noen kan være åpne, spontane og uten baktanker, eller at noen vil gjøre noe for andre uten å få noe igjen for det.

Victor kjennetegnes ved sin skepsis, både overfor møbelhandleren Solomon og broren Walter. Dette gjør ham bundet og ufri. Mennesker som ikke kan stole på hverandre, ser på hverandre som konkurrenter, kan heller ikke handle fritt. Men denne handlingslammelse sublimeres på andre måter til fordel for det bestående. Livskunstneren Solomon har sin versjon av den handlingsmekanisme som setter i gang når samfunnet kanaliserer menneskers virketrang: «De kjenner ikke psykologien

hvis en ting ikke kan gå i stykker, da er alt håp ute. De ler men det jeg sier er sant. Hva er nøkkelordet i verden i dag? Det er omskiftelse. Jo lettere en ting kan skiftes ut, dess vakrere er den. Bilen, møblene, kone, barn, alt skal kunne skiftes om med nytt. For det viktigste et menneske har å gjøre i dag, det er å kjøpe. I gamle dager, hvis et menneske var ulykkelig, og ikke visste hva han skulle gjøre, da gikk han i kirken, eller begynte revolusjon, noe gjorde han. Er du ulykkelig i dag? Er du i villrede med deg selv? Hva er da redningen? Gå i butikker og kjøpe. Hvis alle butikker ble lukket her i landet i seks måneder, kom det til å bli et landsomfattende blodbad. Og den som eier slike møbler som disse, kan aldri gjøre seg håp om å kjøpe nytt. Det er slutt! Livet har ikke lenger noen muligheter. Forstår De det nå? Det er problemet.»

Gjennom en effektiv og populær teaterform har Miller gjennom «Prisen» prøvd å videreføre en av de sunneste tendenser i amerikansk kulturliv, kritikk av det liberalistiske samfunns menneskesyn. Han viser oss hvilke konsekvenser dette synet kan ha for dagens mennesker.

Kjære abonnent

Når De nå til vår glede er blant våre abonnenter i 1969, vil vi gjerne gi Dem et par gode råd for hvordan De skal få mest mulig glede av Deres abonnement.

Den store rabatten vi yter Dem, kan vi gi fordi vi vet at De kommer en av de 12 første forestillingene. Vi reserverer disse 12 forestillingene for abonnentene, og gir abonnentene 2 dagers ekstra forkjøp for at De skal kunne velge akkurat den plassen De vil ha.

Men det er klart at hvis mange abonnenter somler unnskyld, venter til de siste abonnentforestillingene med å sikre seg billetter, bryter systemet sammen. *Alle* abonnenter kan ikke få plass på to eller tre forestillinger. Utsolgt er utsolgt, på teatret som andre steder.

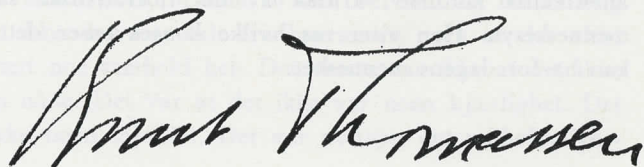
For at ordningen skal virke tilfredsstillende både for Dem og for oss, bør De benytte Dem av 5-dagers forsalget og *gå så tidlig som mulig i abonnementsperioden.*

Året som gikk var et prøveår for det nye systemet, og vi har derfor strukket oss langt overfor «etternølerne». Dette har skapt betydelige ulemper for oss. I året som kommer vil vi holde oss fullt ut til reglene, dvs. at abonnenten selv må sørge for å skaffe seg billett innen fristens utløp. Gjør abonnenten ikke det, løper teatersjekken ut og er ingenting verd. Det synes vi også ville være synd. Men som sagt, passer De på å være ute i god tid, er abonnementet det mest fordelaktige ved noe norsk teater.

Velkommen skal De være

Med vennlig hilsen

D E N N A T I O N A L E S C E N E

Arthur Miller i Norge

«Alle mine sønner»
(«All My Sons»)

Studioteatret 1947

Radioteatret 1948
Rogaland Teater 1948

«En handelsreisendes død»
(«Death of a Salesman»)

Nationaltheatret 1950
Trøndelag Teater 1950
Den Nationale Scene 1950
Rogaland Teater 1950
Radioteatret 1951
Riksteatret 1951
Fjernsynteatret 1962
reprise 1965
Det Norske Teatret 1967
Riksteatret 1969

«Smeltedigelen» («The Crucible»)

Nationaltheatret 1952
Rogaland Teater 1960
(Under tittelen «Heksejakt»)
Fjernsynteatret 1965

«Mannen som hadde lykken med seg» («The Man Who Had All the Luck»)

Riksteatret 1954
Folketeatret 1955

«Frakt under havet»
(«From under the Sea»)

Det Norske Teatret 1956

«Minne om to mandager»
(«A Memory of two Mondays»)

Fjernsynteatret 1964

«Etter syndefallet»
(«After the Fall»)

Nationaltheatret 1964
Trøndelag Teater 1964

«Det hendte i Vichy»
(«Incident at Vichy»)

Nationaltheatret 1965

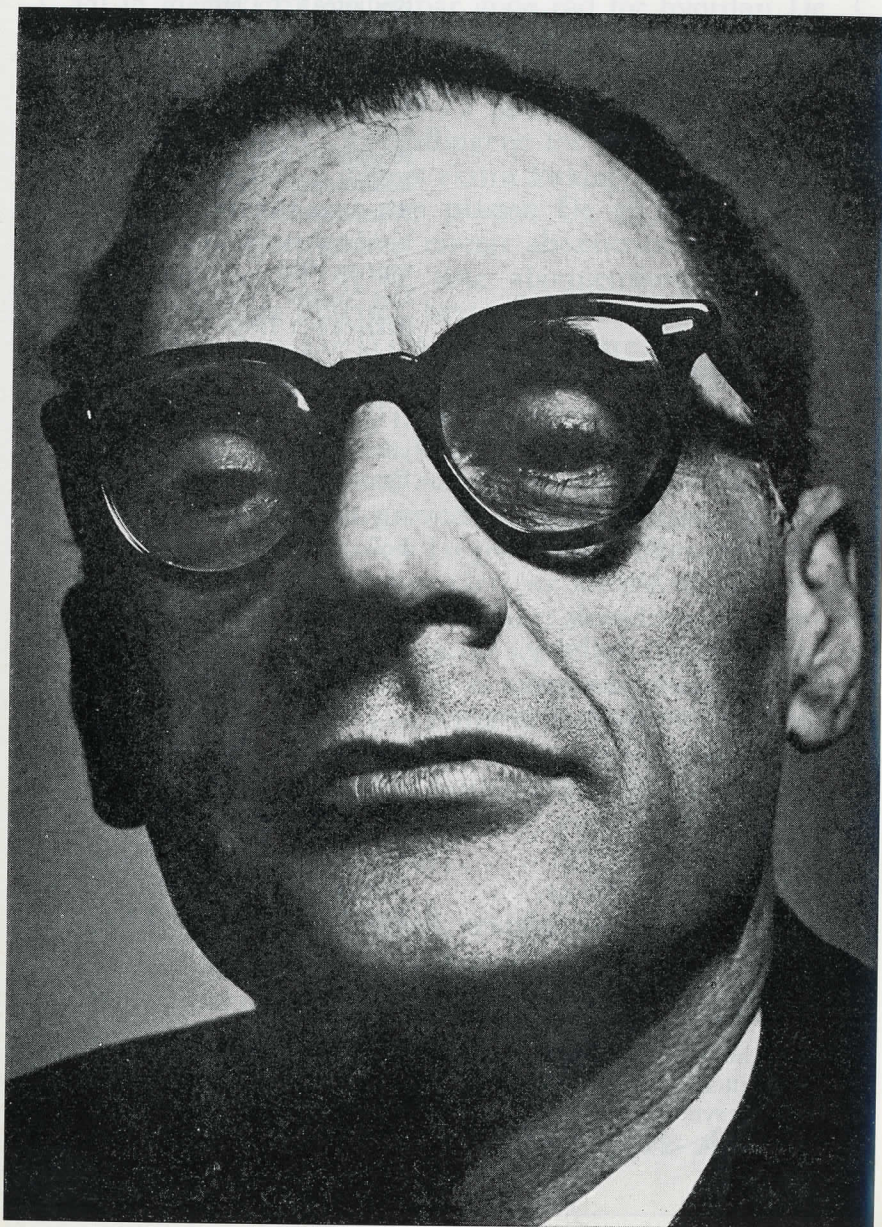
«Prisen» («The Price»)

Nationaltheatret 1968
Den Nationale Scene 1968

I bokform

«En handelsreisendes død»	Gyldendal Norsk Forlag	(utsolgt)
«Smeltedigelen»	«	«
«Etter syndefallet»	«	«
«Prisen»	«	« Pris kr 25,-

Arthur Miller fotografert av Richard Avedon.

menneket forfatter sin egen livshistorie

Som annen sønn av en polsk-jødisk immigrant vokste Arthur Miller opp i New Yorks Brooklyn under depresjonen og ble som den registrerende del av sin generasjon dypt påvirket av denne avgjørende nedgangsperiode i Amerikas unge liv «Det var som om vi hadde hatt en religion som ble tatt fra oss» har Miller sagt, og han har også sagt at det amerikanske drama siden 1920 har vært én lang dokumentasjon av menneskets skuffelse og nederlagsfølelse eller la oss gjerne bruke ordet i dets opprinnelige betydning: frustrasjon.

Depresjonen ble jo av en hel generasjon oppfattet som forræderi mot den moderne amerikanske livsholdnings fremtidsstro og optimisme, og de dramatikere som var i sving før Arthur Miller, formulerte harmen over og protesten mot dette forræderi i skuespill om frustrerte amerikanske hverdagsmennesker som led under at alt gikk elendig for dem og *enten* ble heltedramatiske ofre for det samfunnssystem de protesterte imot *eller* druknet sorgen og fant trøst i en vagt formulert humanistisk drøm om en forening av alle de skuffede krefter i én «masse», som bare ved å være stor skulle kunne eie en forløsende kraft for den enkelte.

Da Arthur Miller fremsto, gjorde han seg til talsmann for et annet syn på samfunnet og individet ut fra sin egen overbevisning om at det enkelte menneske har muligheten og ansvaret for å skape sitt eget liv. Personene i hans skuespill er

ikke opprørere som protesterer mot samfunnsordenen og blir knust av den. Det er skuespillene *som helhet* som utgjør protesten. Og Arthur Miller legger ikke skylden for den enkeltes fiasko på samfunnet. Vi er selv skyld i det når det går galt. Og det gjør det. Arthur Millers syn på vår tids menneske er overveiende tragisk, og alle hans skuespill handler om nåtidsmenneskers forsøk på å forstå det liv de lever og har levd, deres strid med en fortid de ikke kan gjøre seg fri fra, fordi de ikke selv kan finne tilbake til det sted «hvor det gikk galt», og har levd videre med en fortrengt eller forløyet oppfatning av hva som skjedde. Fortids- og skyldproblemer er et evig brennstoff i Millers forfatterskap, som både er registrerende, analyserende, anklagende og fylt av medmenneskelig følelse. Men han er streng i sin holdning, både moralsk, politisk og sosialt, og det har ikke vært sinn eller råd til stor humor. Han ser sin samtid i øynene, og mens hans eneste jevnbyrdige samtidige, Tennessee Williams, på sin stadige flukt for samfunnet omdikter det, dikter Miller *om* det direkte, rett på og hardt. Hvis Tennessee Williams som dramatiker er rendyrket kroppslighet og sensualisme med en eksotisk drømmers forkjærlighet for vidløftighet og varme og inntrengende kvinneskildringer, er Arthur Miller den tørre, nøkterne og forstands- betonte realist, blottet for språklige utskielser, hardt intellektualiserende, politisk bevisst og erfaren.

Man kan ikke snakke om Miller uten å nevne hans dype forankring i Ibsens dramatik, hvorfra han på en måte kan sies å videreføre en hovedlinje. At noe slikt overhodet er mulig i dag vitner kanskje mer enn noe annet om Arthur Millers ubestridelige format.

Det Kongelige Theaters program.

Arthur Miller

om teatret

« det eneste sted som er tilbake, hvor man ennå kan fornemme kommunikasjon og kontakt, selv om det bare er for et par timer av gangen. Det liker jeg. Og så virker det siviliserende

Blant publikum som ser et godt stykke foregår det en taus diskusjon om identiteter, livsmål og frykt.»

«Jeg forestiller meg publikum som en ansamling av mennesker, og hver enkelt bærer i seg forskjellige slags angst, håp og bønner som han tror han ikke deler med noen, som han tror skiller ham fra resten av menneskeheten. I det minste i denne henseende består et skuespills oppgave i å vise den enkleste seg selv. For ved at det åpner hans øyne for hans likhet med andre, bringer det ham i berøring med dem. Bare av denne grunn betrakter jeg teatret som en alvorlig innretning som hjelper mennesket — eller skulle hjelpe det — til å bli mer menneskelig, det vil si. å bli mindre ensomt.

Arthur Miller — noen data

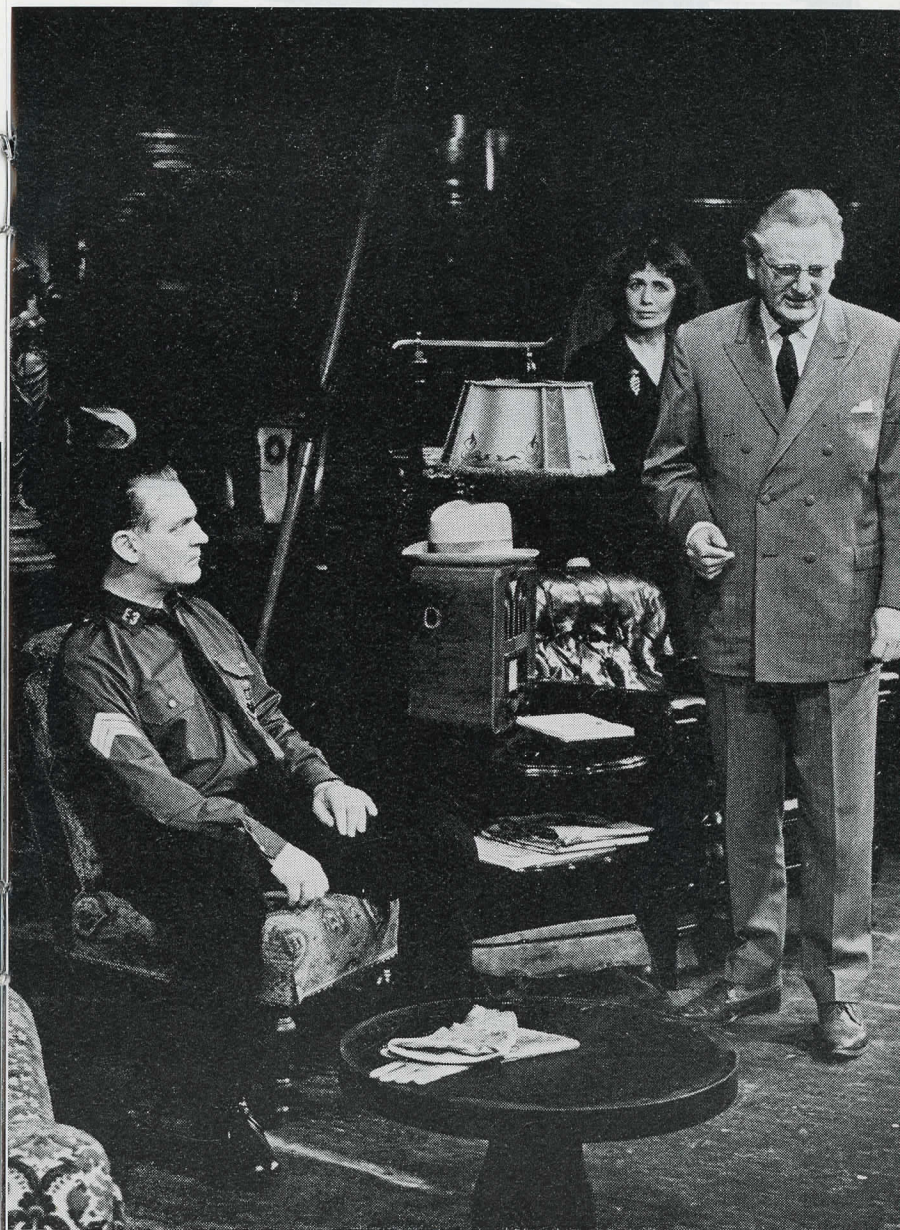
- 1915 Arthur Miller født.
- 1929 Faren ruineres ved krakket i Wall Street.
- 1932 Eksamen ved high school i Brooklyn. Arbeider på bil-lager
- 1934 Begynner å studere ved University of Michigan, hvor han i 1936—37 får Hopwood-prisen i dramatikk.
- 1938 Bachelor of Arts.
Mottar Theatre Guild National Award for «They Too Arise».
- 1940 Gift med Mary Grace Slaterry
- 1944 Reportasjeboken «Situation Normal».
Skuespillet «Mannen som hadde lykken med seg». Alle-rede her dukker handlingsmønsteret med en far og to sønner opp, et mønster som Miller stadig senere skulle vende tilbake til.
Mottar på nytt Theatre Guild National Award.
- 1945 Romanen «Focus», som behandler antisemittismen.
- 1947 «Alle mine sønner» blir Millers gjennombrudd som dra-matiker
Mottar prisen fra New York Drama Critics Circle.
- 1949 «En handelsreisendes død» innbringer Pulitzer-prisen.
- 1950 Bearbeidelse av Ibsens «En folkefiende».
- 1953 «Smeltedigelen», skrevet under inntrykkene fra McCarthyismen.
Mottar Antoinette Perry-prisen.
- 1954 Nektes pass av Utenriksdepartementet til en reise til Brüssel.
- 1955 To enaktere, «A View from the Bridge» og «A Memory of two Mondays».
Miller undersøkes av New York City Board og anklages for kommunistiske forbindelser
- 1956 Vitne for Komitéen for u-amerikansk virksomhet.
Æresgrad fra University of Michigan.
Gift med Marilyn Monroe.
- 1957 Dømmes for å ha vist forakt for Kongressen.
- 1958 Dommen fra året før oppheves av USA's appelldomstol.
Miller velges inn i National Institute of Arts and Letters.

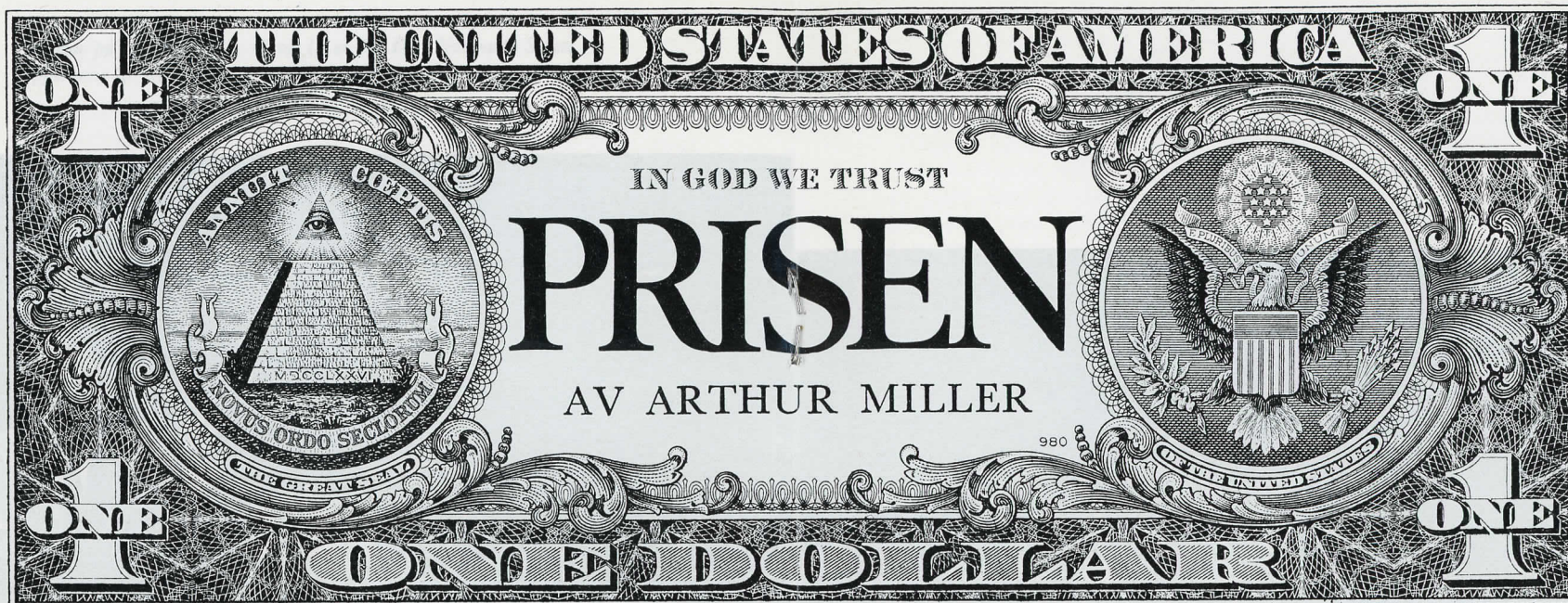
- 1959 Gullmedaljen for dramatikere fra National Institute of Arts and Letters.
- 1961 Filmmanuskriptet til «The Misfits» med Marilyn Monroe.
- 1962 Gift med Ingeborg Morath.
- 1964 «Etter syndefallet» innvier det store Lincoln Center i New York, fulgt av «Det hendte i Vichy».
- 1965 Miller velges som president i P.E.N., den internasjonale litterære organisasjon.
- 1968 «Prisen». Kort tid etter premièren i New York spilles stykket i Paris og London, Leningrad og Istanbul, Warszawa og Buenos Aires, Tokio og Bergen.

«Prisen» på Den Nationale Scene: Erik Holes inntrykk i «Bergens Arbeiderblad» etter premièren.

Bildene på sidene 14, 15, 18 og 19 er fra Den Nationale Scenes oppsetning av «Prisen».

Oversettelse

HANS HEIBERG

Victor Frantz

Lothar Lindtner

Regi

OLE GREPP

Esther Frantz

Karin Simonsen

Regiass.

ELNA KIMMESTAD

Gregory Solomon:

Kjell Stormoen

Scenografi:

CHRISTIAN EGEMAR

Walter Frantz

Rolf Berntzen

Stykkets originaltittel THE PRICE

Scenemester* Edwin Aarvik

Teaterforlag*

Lena I. Gedin

Suffli Marit Sognes

Première under Festspillene i Bergen 1969

Inspisient: Christen Løberg

EN PAUSE

Lysmester Willy Myklestad

Aktuell teaterlitteratur

Henrik Sjögren: REGI: INGMAR BERGMAN

Almqvist & Wiksell Förlag AB.

Stockholm 1969.

(Sv. kr 12,50).

For alle de teaterinteresserte som gjerne vil få et klarere bilde av hva som egentlig skjer med en oppsetning fra det praktiske arbeidet starter og til anmeldelsene kommer etter premiøren, vil denne pocketboken være av sjelden interesse. I tillegg til dette kommer så det faktum at det ikke er en hvilken som helst instruktør og en hvilken som helst stab man her møter i arbeid, men Ingmar Bergman og Dramatens høyst profesjonelle stab. Det dreier seg om en dagbok fra arbeidet på Ingmar Bergmans allerede legendariske oppsetning av Georg Büchners «Woyzeck» fra januar til mars i år.

Forfatteren hadde anledning til å følge hele prøvetiden, og i boken gir han oss et dag for dag-ekstrakt av hva som skjedde på prøvene, en tid rik på så vel ytre som indre dramatik.

Boken er en enestående inside-rapport om en av vår tids store regissørers arbeid med et klassisk drama, den er et dokument

om en moderne måte å møte klassikerne på. Og å møte publikum på.

Noe av det mest spennende ved denne oppsetningen var jo at publikum ble sluppet inn da man var omtrent midtveis i prøvearbeidet, og Sjögrens bok gir et fascinerende bilde av publikumsreaksjoner og om hvordan man jobbet videre på grunnlag av disse. Den gir også for de mange som naturlig nok ikke har sett forestillingen et meget klart bilde av scenerommets konstruksjon, med publikum på scenen og med en «tunge» ut i parkett som man spilte på: et korsformet spilleareal med statistene, landsbyfolket, på begge sider som kommentar til hovedhandlingen.

Også dette et ledd i bestrebelsene på å bryte ned de kunstige skillelinjene mellom aktører og publikum og å nå frem til vår tids mennesker med et vesentlig klassisk drama. Disse bestrebelsene ble ikke alltid møtt med like stor forstand for eksempel i pressen, og prøvene ble ikke sjelden fra mange hold omfattet med skepsis. Det kunne være fristende å sitere Bergman selv fra uken før premiøren:

«Den här föreställningen är ett hot mot en sorts teoretiserande som bedrivits på senare år om hur teater ska göras. I och med att den är ett hot, kan vi räkna med att vi kommer att få många häpnadsväckande omdömen. Det kommer att finnas ett behov av att mala den här föreställningen till grått snus.

Den här nya distributionsformen har liksom de öppna repe-

Sceneplan for «Woyzeck»

på Dramaten 1969.

Med et korsformet spilleareal
som rekker ut i salongen,
og med publikum på en tribune
på scenen.

Side 21.

Tommy Berggren og
Gunnel Lindblom som Woyzeck
og Marie i Ingmar Bergmans
«Woyzeck»-oppsetning på
Dramaten.

tionerna redan idiotförklarats på mange håll. Det är inte fråga om att något er bra eller dåligt utan bare om det passar in i något ideologisk mønster

Dårfør er det oerhørt viktig at vi håller fast vid våre resultat og vår tro. At vi inte blir ångslige. At vi orubbligt tror på det vi har før hænder.»

Bakerst i boken gir Sjøgren et konsentrat av en nokså divergerende (som vanlig!) kritikk, og han runder av med en kortfattet analyse av skuespillet «Woyzeck».

«Regi Ingmar Bergman» gir mer enn en titt bak kulissene. Den er et fascinerende dokument om moderne teaterfolks bestrebelser på å finne farbare veier i forholdet til publikum. å nå sitt publikum, hvem det enn måtte være. For det er jo *det* man tross alt spiller for.

S. H

KA SA EG...

*Eg vet ikkje kor eg har deg svoger Men en ting vet eg –
pengene har eg i Bergens Kreditbank.
Og der får eg lån.*

Bergens Kreditbank AS

IKKE STØRST - MEN EFFEKTIV

mens vi venter på Godot

lille
scene

Som første forestilling på Lille Scene i høst spiller vi Samuel Becketts «Mens vi venter på Godot», et av de mest sentrale hovedverker blant vår tids dramatikk: et briljant klovnenummer og samtidig en dypt menneskelig tragikomedie om det å være til som menneske på jorden.

Vi spiller stykket i regi av Sven Henning, som med dette har sin første regioppgave i Bergen, etter en travel tid ved Trøndelag Teater. Hans oppsetning har vakt stor interesse og oppmerksomhet blant annet på grunn av at han bruker en arenascene med publikum på alle fire sider. Dette er så vidt vi vet første gang noe profesjonelt norsk teater har gjort et helhjertet forsøk på å anvende denne teaterformen. På Lille Scene har instruktøren grepet fatt i sirkusatmosfæren i Becketts skuespill og benytter som spilleareal en sirkelformet sirkusmanesje fylt med sand, i tillegg til sirkusinspirerte kostymer. Slik belyser han sterkere enn det vanligvis gjøres det *komiske* i Becketts tragikomedie, ut fra det resonnement at den stadig tilbakevendende håpløsheten i stykket ikke blir håpløs nok hvis den ikke brytes mot utbrudd av yrende livsglede og burlesk komikk.

Denne burleske og til dels groteske komikken og de overdådige klovneløyerne i reneste Chaplin-stil blir tatt vare på av henholdsvis Frank Iversen og Nils Utsi i de to kjemperollene som Gogo og Didi, og av Pelle Christensen og Svend Svendsen som Pozzo og Lucky. Ellers medvirker Olafr Steinum som Gutten.

Et kapittel for seg er scenografien, som likt et trylleslag har forvandlet Lille Scene til sirkus. Dette har i første rekke den talentfulle Ulf Borge æren for.

Vi tror vi trygt kan love publikum en rar og usedvanlig teaterkveld, rørende og yrende komisk, dypt tragisk og tindrende livsglad på samme tid, i selskap med Becketts fascinerende mennesker.

«Mens vi venter på Godot» vil bli spilt i september

neste forestilling:

Peer Gynt av Henrik Ibsen

Vi mener i høst å ha de krefter som skal til for å skape en både tidsmessig og levende «Peer Gynt»-forestilling.

Peer Gynts vandringer fra en norsk fjellbygd til Afrikas kyst er mer enn noe annet drama et bilde på norske menneskers forhold til seg selv og verden. Det skulle ikke undre oss om «Peer Gynt» er ennå mer aktuelt i dag enn da det ble skrevet.

Vi får se.

Regien er betrodd Finn Kvalem, en av de fineste begavelser blant yngre norske teaterfolk, både som skuespiller og som instruktør. Kvalem vil selv nødig utbasunere sin egen oppsetning som noe epokegjørende moderne regi-grep på Ibsen. Han vil gjerne lage en tidsmessig forestilling. Mer vil han ikke si om den sak.

Oppsetningen betyr naturlig nok et stort løft for teatret. På den lange rollelisten vil vårt publikum finne en rekke nye navn. Som Peer Gynt vil vi få se den hjemvendte bergenseren Jon Eikemo, som har gjort seg meget fordelaktig bemerket blant annet på Riksteatret og Det Norske Teatret. Nå sist har Eikemo høstet stor suksess i pop-musicalen «Din egen vri» på Nationalteatrets Amfiscene.

Solveig vil bli spilt av Live Hov og Den Grønnkledte av Anne Semmingsen, begge nyuteksaminert fra Statens Teaterskole. Som Ingrid vil vi for første gang få møte Sidsel Ryen, som noe senere i sesongen skal bedåre oss som Hanna Glavari. Knappestøperen vil bli spilt av Johan Sverre, som kommer fra Trøndelag Teater, hvor han har levert en rekke fine og høyst varierte scenskikkelser, fra Gajev i «Kirsebærhaven» og Pastor Manders i «Gjengangere» til Felix i «To ess og ingen dame». Som Kjøgemesteren og Båtsmannen møter vi Peter Bredal, som kommer til oss fra Riksteatret, hvor han har hatt store roller. Som det siste nye navn på listen finner vi Gard Øyen som Kokken. Han er en av årets praktikanter fra Statens Teaterskole. For øvrig nevner vi at Mor Aase vil bli spilt av Anne Gullestad, Dovregubben av Magnus Tveit, Begriffenfeldt av Lothar Lindtner og ellers medvirker det aller meste av teatrets ensemble. Den spennende scenografien er lagt i hendene på Christian Egemar. Rikki Septimus er hentet til Bergen for å ta seg av koreografien, og musikken er komponert av Arne Nordheim. Premiere 3. oktober

"LIVET ER MERKVERDIG-

HVIS MAN NEKTER Å

GODTA ANNET ENN DET

BESTE, SÅ HENDER DET

OFTEN AT MAN FÅR DET."

W. Somerset Maugham

Atlas Copco

leverte trykkluftanlegg og trykkluftverktøy til D.N.S

mars 1968

hva spilles på de andre teatrene

NATIONALTHEATRET:

Hovedscenen

«Naar den ny vin blomstrer»
av Bjørnstjerne Bjørnson
Regi Knut M. Hansson

«Bygmester Solness» av Hen-
rik Ibsen
Regi Arild Brinchmann

«Den stundesløse» av Lud-
vig Holberg
Regi Edith Roger

«Frøer på vift» av Georges
Feydeau
Regi Yngve Nordwall

«Superboy» av Helge Hage-
rup
Regi Jan Bull

«Prisen» av Arthur Miller
Regi Knut Hergel

Amfiscenen

«Din egen vri eller hva du
vil» Popmusical av Driver
Hester/Apolinar
Regi Kirsten Sørle

DET NORSKE TEATRET:

«Sønnafor verden» av Gun-
nar Mørch
Regi Jack Fjeldstad

«Til Damaskus» av August
Strindberg
Regi Tormod Skagestad

«Forbanninga» av Stanislaw
Wyspianski
Regi Henryk Tomaszewski

OSLO NYE TEATER:

«Victor» av Roger Vitrac
Regi Jacques Rosner

«Skulle det dukke opp flere
lik er det bare å ringe» av
Jack Popplewell
Regi Jon Lennart Mjøen

«Cabaret» av Masteroff/Ebb/
Kander
Regi Vera Zorina

TRØNDELAG TEATER:

«Tre søstre» av Anton Tsje-
kov
Regi Eva Sköld

«Henrik og Pernille» av Lud-
vig Holberg
Regi. Karen Randers-Pehrson

ROGALAND TEATER:

«Spillemann på taket» av
Stein/Bock/Harnick
Regi/koreografi Rolf Daleng

RIKSTEATRET:

«Gjengangere» av Henrik
Ibsen
Regi Hans Heiberg

«Hedda Gabler» av Henrik
Ibsen
Regi. Göran O. Eriksson

«Gressenkemannen» av
George Axelrod
Regi Arne Thomas Olsen

«Spelemann på taket» av
Stein/Bock/Harnick
Regi/koreografi Tom Abbott

Håndslag fra forskningen

Norges Handelshøyskoles undersøkelse om teaterpublikum i Bergen.

Norges Handelshøyskole er blitt et sentrum for teatersosiologisk forskning i Norden. En forskning som ikke bare gir retningslinjer og idéer for fremtidens teaterkspansjon og teatrets økte integrasjon i samfunnet, men som også legger frem brødnuttig materiale for dem som har til oppgave å spre teater til flest mulig mennesker i dag. Den siste undersøkelsen «Teaterpublikum i Bergen» av siviløkonom Bjørn Egeland, legger frem materiale på grunnlag av utlagte spørreskjemaer til de besøkende ved to «Brand»-forestillinger på Hovedscenen ved Den Nationale Scene og to forestillinger av «Kvinnene fra Shanghai» på Lille Scene i oktober 1968.

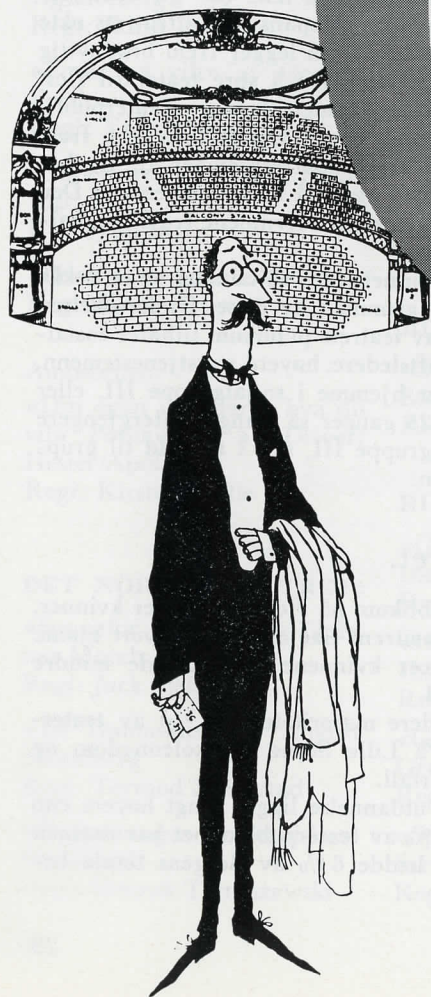
Den 120-siders avhandlingen inneholder 68 tabeller og en rekke interessante konklusjoner på grunnlag av disse. Undersøkelsen viser at nesten en tredjedel av teatrets publikum tilhører sosialgruppe I. akademikere, bedriftsledere, høyere statstjenestemenn. Bare 7 % av publikum hører hjemme i sosialgruppe III, eller arbeiderklassen. Det er 20—25 ganger så mange teatergjengere i sosialgruppe I som i sosialgruppe III, sett i forhold til gruppens andeler av befolkningen.

Flest kvinner i teatret.

Om lag to tredjedeler av publikum på Hovedscenen er kvinner mens det på Lille Scene er omtrent like mange av hvert kjønn. Til sammenligning dominerer kvinnene også på de mindre scenene i Sverige og Finland.

Ifølge undersøkelsen er videre majoriteten (58 %) av teaterpublikumet under 40 år. På Lille Scene er skoleungdom og studenter i overveldende flertall.

Teaterpublikums inntekt og utdannelse ligger langt høyere enn i befolkningen for øvrig. 45 % av teaterpublikumet har examen artium. Til sammenligning hadde 6 % av Bergens totale befolkning artium i 1960.

Hvorfor går man i teatret?

Personer som angir mer «intellektuelle» grunner for å gå i teatret, er gjerne fra sosialgruppe I (med høy utdanning) eller fra sosialgruppe III (uten synderlig utdanning). Mellomgruppene («middelklassen») legger større vekt på mer «sosiale» motiver. Det er videre en utbredt oppfatning at man bør pynte seg når man skal gå i teatret. De som legger mest vekt på dette, er de laveste sosiale lag blant teaterpublikum.

Musicals, lystspill og klassiske stykker er de mest populære gener blant Hovedscenens publikum. Moderne teater synes å vekke liten gjenklang blant denne delen av teaterpublikumet, og eksperimentteater har svært få tilhengere. Blant Lille Scenes publikum derimot, er moderne teater i skuddet. Man får inntrykk av at Hovedscenens publikum foretrekker et *underholdende repertoar*, mens Lille Scenes publikum ønsker *engasjerende teater*.

Få ensomme teatergjengere.

Teaterbesøk synes i stor grad å være noe man foretar seg i følge med andre. Særlig til Hovedscenen er det få som kommer alene, mens dette er vanligere på Lille Scene. Teaterfølget består oftest av 2–4 personer. Vanligst er det å gå sammen med ektefellen, men en stor del av de gifte teatergjengene går også sammen med andre. Ca. 30 % av de gifte personer som besøker Hovedscenen, er ikke i følge med ektefellen, mens det tilsvarende tall for Lille Scene er 55. Mens ekteparene bruker privatbil til teatret, er de enslige teatergjengene oftest henvist til apostlenes hester eller offentlige transportmidler.

Hvor ofte går man i teatret?

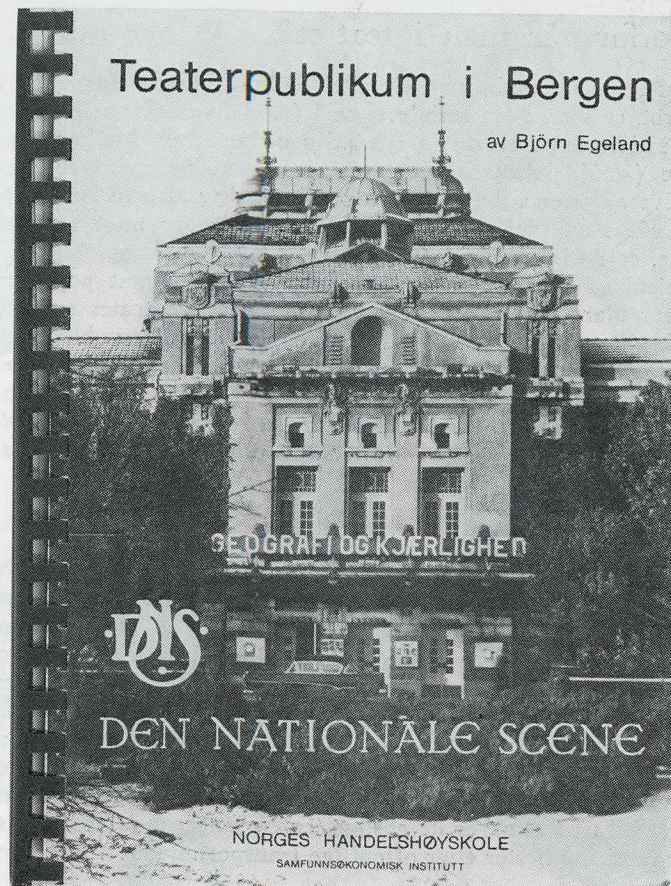
Besøkshyppigheten synes å stige med alderen. Derimot er det ingen tendens til at personer med høyere utdanning går oftere i teatret enn andre teatergjengere. Den høyeste besøkshyppighet har faktisk de som har realskoleeksamen som høyeste almenutdanning.

Denne undersøkelsen, som er den første i Norge i sitt slag, viser at publikumsstrukturen i Bergen i stor grad har likhet med det mønster man har funnet ved lignende undersøkelser andre steder i verden. Bjørn Egeland's undersøkelse inneholder særlig i sin detaljrikdom et veld av interessant stoff og er spekket av elegante og presise formuleringer.

Vi er kommet litt nærmere et svar på spørsmålet om i hvor høy grad teatrets sosiale bestrebelser kommer samfunnet i møte. Undersøkelsen er et viktig håndslag fra forskningen til teatret.

Teaterpublikum i Bergen

av Björn Egeland

INNHold

Otto Homlung · Solidaritetens sammenbrudd	2
Arthur Miller som samfunnskritiker	7
Arthur Miller i Norge	9
Mennesket forfatter sin egen livshistorie	11/12
Arthur Miller om teatret/Noen data	14
Fra Den Nationale Scenes oppsetning av «Prisen»	16
Rolleliste	20
Aktuell teaterlitteratur	24
«Mens vi venter på Godot» på Lille Scene	26
Neste forestilling på Hovedscenen	29
Om Norges Handelshøyskoles undersøkelse «Teaterpublikum i Bergen»	

sparode

min autograf
 former hele min hverdag
 gir meg status og rang
 åpner dører
 løfter hatter
 bøyer hoder
 bringer meg SAS og SAFE til
 Rhodos Egypt og Madras
 min autograf min egen
 slår latterdøren
 opp for regningsbudene
 skredder og tannlege
 skylder meg penger
 Kennedy-runder
 devaluering
 diskontoforhøyelser
 inflasjonen og den røde strek
 letter mine depresjoner
 studerer mine barn?
 angår min kones pels meg?
 jeg - en sparist?
 hus og lys
 brød og brensel
 bil og bensin
 kjøres med et smil på konto
 min autograf min egen
 plaserer konen titt på fanget
 barna rundt halsen
 svigermor på nakken
 selgere på døren
 til meg
 en sparist
 en enevoldshersker
 sparkonge med kronen stabil
 sjekken mitt våpen
 banken min festning
 Bergens Privatbank